

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Concl. I. Sacramenta sive in eodem subjecto, sive in diversis, causant inæqualem gratiam, quando dispositiones recipientum sunt inæquales.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

adde, & necessaria dispositio.

Adhuc miraris? In actibus homo aliquid confert de suo, cooperando gratiæ divinæ; ita ut (verba sunt Trident. supra cap. 5.) *tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens; quippe qui illam etiam abijcere potest, neque tamen sine gratia Dei movere se ad iustitiam contra illam liberâ suâ voluntate possit.*

Inter actus præfentes ejusdem virtutis præstantiores sunt, qui intensiores.

Neque dubitandum est, quin dispositio præfens aptior sit, quam quæ præcessit & physicè evanuit, dum actu Sacramentum suscipitur. Inter actus autem præfentes ejusdem virtutis ij sunt præstantiores, qui sunt intensiores, si verò sint actus diversarum virtutum, illi meliùs disponunt, qui perfectiùs à peccato ac creaturis avertunt, & Deo conjungunt, quorum principes sunt actus contritionis & charitatis, tum attritionis & spei. Et quidem melior dispositio in Sacramentis mortuorum apparet contritio, quam dilectio; quia magis proportionata naturæ Sacramenti; è contra verò in Sacramentis vivorum.

Potest per accidens actus virtutis de se perfectiùs disponere, quam actus virtutis imperfectioris, si nimirum sit valde remissus, aliter intensissimus. Quis enim nesciat intensissimam attritionem magis avertere à peccatis & convertere ad Deum, quam valde remissam contritionem? Sed quorum hæc omnia? Pro intelligentia conclusionum subsequen-
tium, quarum prima sic se habet:

Potest per accidens actus virtutis de se perfectiùs disponere, quam actus virtutis imperfectioris, si nimirum sit valde remissus, aliter intensissimus. Quis enim nesciat intensissimam attritionem magis avertere à peccatis & convertere ad Deum, quam valde remissam contritionem? Sed quorum hæc omnia? Pro intelligentia conclusionum subsequen-
tium, quarum prima sic se habet:

CONCLUSIO I.

Sacramenta sive in eodem subjecto, sive in diversis, causant inæqualem gratiam, quando dispositiones recipientium sunt inæquales.

3. Conclusio est certa ex Trident.

Est certissima ex Concilio Trident. sess. 6. cap. 7. ubi loquens de iustitia (cujus causa instrumentalis est Baptismus) *quam (inquit) Spiritus Sanctus partitur singulis prout vult, & secundum propriam cuiusque dispositionem & cooperationem.* Ex quo sic argumentatur Doctor Subtilis 4. dist. 4. q. 7. n. 5. *Si autem baptizati sint adulti, cum illi per motum proprium possint esse inæqualiter di-*

Et sustinetur à Scoto.

positi, & in Sacramento confertur gratia secundum proportionem dispositionis in suscipiente, sequitur inæqualis effectus. Quis ambigit, quin major in meliùs disposito? Enimverò Sacramentum confert gratiam ex opere operato, ac instar causæ naturalis, quæ profectò eò perfectiorem producit effectum, quò subjectum invenit perfectiùs dispositum. Conveniens planè fuit, ut Christus ita institueret Sacramenta, quòd accedens cum maximo fervore & devotione, plùs gratiæ acciperet ex opere operato, quam accedens eum remissa dispositione; sic enim ex modo institutionis Sacramentorum homines habent magnum calcat ut se debitiè disponant; dum considerant gratiam conferri ex opere operato secundum propriam cuiusque dispositionem; salvâ interim manente causalitate ex opere operantis, quando dispositio est actus meritorius de congruo vel condigno.

Et si dubites, quomodò se habeat ille actus ad effectum gratiæ ex opere operato? Consule dispositiones prævias ad effectus causarum naturalium, & festinè cognosces; quia tantum passivè instar conditionis, sive tanquam removens prohibens; ita ut tota efficientia amplioris gratiæ sacramentalis sit ab ipso Sacramento: quemadmodum si lapis & vitrum æquè distent à sole, vitrum magis dispositum magis illuminatur, cujus illuminationis causa efficiens est sol.

Cæterum sicuti major contritio extra Sacramentum, velut opus operantis, majorem meretur gratiam extrasacramentalem; ita quoque in Sacramento disponit ad majorem gratiam sacramentalem, sive ad majorem gratiam ex opere operato.

Nec dicas: Gratia Sacramenti non correspondet nisi primo gradui dispositionis; nam, præterquam quòd primus gradus unius dispositionis possit absolutè esse melior, quam primus gradus alterius, si v. g. perfectioris virtutis, melioris intentionis, attentionis, libertatis &c. eadem facilitate & majori fundamento id negatur, quo asseritur; Tridentino (ut audivimus) affirmante, gratiam conferri in Sacramento secundum mensuram dispositionis, quòd falsum est, si non correspondeat nisi primo gradui. Sicuti ergo contritio extra Sacramentum meretur de condigno vel congruo secundum omnes suos gradus; quidni similiter secundum se totam disponat ad gratiam recipendam in Sacramento? nullam invenio rationem disparitatis.

Objicit præterea sibi ipsi Doctor supra n. 1. *Effectus Baptismi magis dependet à con-*
ferente, quam à suscipiente, sicut effectus un-
versaliter

Qualiter se habeat dispositio ad effectum gratiæ ex opere operato.

4. Non officeret Conclusioni, si gratia Sacramenti solum correspondet primo gradui dispositionis:

Quod tamen est falsum.

5. Objectione Scoti.

versaliter magis dependet à causa efficiente, quam à materia: apparet etiam in proposito, quia in ministro requiritur perfectior intentio, quam in recipiente, quod non est, nisi quia ab ipso magis dependet Baptismus, quam à suscipiente: sed ministrorum inaequalitas nihil facit ad inaequalitatem effectus Baptismi; ergo &c.

Solutio. Respondet n. 5. in fine: Quod Baptismus plus dependet à ministro, ad hoc ut sit Sacramentum; quia in eo simpliciter requiritur intentio, non sic in suscipiente; quia potest non uti ratione: sed quoad hoc, ut hic effectus maior vel minor recipiatur, magis dependet à baptizato. Ratio à priori voluntas Christi: ex qua proinde

Ratio Conclusionis à priori est voluntas Christi.

6. Sacramentum ex se minus efficit potest maiorem gratiam, quam aliud et se magis efficit, contra.

Objectio solvitur.

Licit in perfectione physica infimum supremi, ut perfectissimum argenti, imperfectissimum aurum; & perfectissimum animal, imperfectissimum Angelum; siquidem augmentum inferioris speciei semper est intra rationem illius: si ergo illa semel est inferior, semper manebit inferior. At verò contrarium saepe accidit in moralibus: sic quippe plures monetae argenteae adaequant & superant in aestimatione morali unam monetam auream, & plura furtiva v. g. aut homicidia unicum odium Dei. Quidni igitur Sacramentum essentialiter imperfectius moraliter possit causare effectum meliorem ratione perfectioris dispositionis subjecti? Nunquid peccatum in ratione sua specifica minus, plus potest demereri ex circumstantia personae operantis, quam aliud majus? Nullus dubitat.

Sequitur secundum corollarium, videlicet parvulum per Baptismum nunquam accipere tantam gratiam, quantum adultus. Expresse docet Scotus supra, ibi: Si compares parvulum adulto, regulariter parvulus nullum meritum habet: adultus quantumcumque tenuem habeat voluntatem, dum tamen consentiat recipere Sacramentum, nec ponat obviam aliquem, videtur habere meritum proprium, ad minus actum aliquem supernaturalis spei, & pro tanto magis dispositus est, quam parvulus; ergo &c.

7. Parvulus nunquam per Baptismum tantam accipit gratiam, quantum adultus. Scitur.

Sed contra: Potest fieri, quod adultus toto tempore Baptismi peccet venialiter; v. g. si suscipiat Sacramentum ex vana gloria: ergo in illo saltem casu parvulus majorem gratiam recipiet. Probatur consequentia: quia adultus est quodammodo indispositus, parvulus autem nullam habet indispositionem.

Non obstat quod adultus toto tempore Baptismi possit delinquere venialiter.

Respondeo cum Doctore supra: Peccatum veniale non prohibet gratiam infundi, nec etiam actum meritorium simul habere; tamen quia anima pluribus actibus non potest simul aequè perfecte esse intenta; actus bonus, cum quo concurrat veniale, est minus intensus, & ideo minus meritorius, quam foret sine illo veniali. Et ad propositum sequitur, quod adultus si non ponit obviam peccati mortalis, & in susceptione Baptismi consentit, aliquem motum habet disponentem, quo caret parvulus; non obstante, quod ille habeat veniale peccatum simul.

Scitur.

Infertur tertio, raro peccatorem in Sacramento Pœnitentiæ tantam accipere gratiam, quantum iustus. Nam quis prudens potest dubitare, quin amicus & filius adoptivus Dei, cæteris paribus melius sit dispositus ad recipiendam gratiam ac alia dona Dei, quam ille, qui inimicus adhuc est, & non nisi per gratiam Sacramenti fit amicus? Sicuti ergo omnia opera bona, etiam minimæ perfectionis essentialis, in homine iusto merentur de condigno gratiam & gloriam, ubi opera quantumvis maximæ perfectionis essentialis, in homine peccatore ad summum sunt meritum congruum; ita minimè timeo, nè per Sacramentum, cæteris paribus, iustus majorem accipiat gratiam ex opere operato, quam peccator. Interim tamen tam exigua & remissa posset esse contritio unius, & tam intensa attritio alterius, quod fortè contrarium eveniret.

8. Raro in Sacramento Pœnitentiæ peccator aequalem gratiam cum iusto accipiet.

Sed cum hæc satis consent, controversia equidem non modica existit inter Doctores Catholicos, quæ & qualis præcisè dispositio requiratur ad effectum singulorum Sacramentorum? Cum autem omnes consentiant, non eandem dispositionem

esse necessariam in homine peccatore & homine iusto; hinc incipiendo ab homine peccatore, assero sine ulla formidine de proposito:

CONCLUSIO II.

Adultus peccator nullo casu reportabit fructum ex Sacramento sine actu supernaturali, qui communiter erit perfecta contritio, vel imperfecta, quæ attritio dicitur.

9.
Necessitas
Contritionis ex Tridentino.

Contritio in genere est animi dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero. Ita Trident. sess. 14. cap. 4. in principio, illic subjungens: *Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius; ad minus necessitate præcepti. Quidni etiam medij? Haud dubito, si per contritionem intelligas dolorem explicitum vel æquivalentem actum charitatis sive spei. De quo alibi latius.*

Sufficiat pro præsentia, vix aut ne vix quidem posse contingere, ut peccator credat impium justificari per gratiam Christi, speret Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tamquam fontem omnis iustitiæ diligere incipiat, & non continuo moveatur ad formalem detestationem suorum peccatorum.

Unde (quod bene notandum est) Concil. Trident. sess. 6. cap. 6. (quod intitulatur: *Modus præparationis ad iustificationem in adultis*) postquam enumerasset actus Fidei, Spei & Charitatis, continuo atexit: *Ac propterea* (id est, quia credunt, sperant & diligunt) *moventur adversus peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est, per eam penitentiam, quam ante Baptismum agi oportet. Penitentiam* (inquam) *id est, contritionem perfectam vel attritionem.*

Contritionem perfectam voco, quæ hominem Deo reconciliat, priusquam Sacramentum actu suscipiatur: attritionem vero sive contritionem imperfectam, quæ quamvis sine Sacramento per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam disponit.

Per adultum peccatorem intelligo hic, qui in adulta ætate mortaliter peccavit; de quo sic loquitur Trident. supra cap. 1. cir-

ca medium: *Fuit quidem penitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam & iustitiam assequendam necessaria, illis etiam, qui Baptismi Sacramento ablui perisissent. Quid illustrius dici poterat?*

Atque, ut omittam innumeras Scripturas, quæ penitentiam postulant pro peccatis; solum adduco, tamquam magis ad propositum, verba Apostoli Petri Act. 2. v. 38. *Penitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum vestrorum.* Hinc Doctor Subtilis 4. dist. 4. quæst. 5. n. 2. *Alio modo potest aliquis esse fideus, ostendendo se esse dispositum ad recipiendum Sacramentum; & tamen non est dispositus interiorius, vel quia non habet rectam fidem, vel quia habet aliquod peccatum mortale tunc in actu vel præteritum, de quo nullo modo atteritur vel conteritur. Loquitur de Sacramento Baptismi. Ergo Baptismus non justificat sine prævia attritione vel contritione. Eadem & major est ratio de Sacramento Penitentiae.*

Credam autem Sacramenta vivorum posse, quod non possunt Sacramenta mortuorum? Credat qui volet, mea & communis sententia est, ad omnem justificationem hominis peccatoris, utpote rem maximè supernaturalem, prærequiri dispositionem supernaturalem, saltem in modo, quod non obscure docet Concil. Trident. sess. 6. can. 3. *Si quis dixerit, sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione atque eius adiutorio hominem credere, sperare, diligere aut penitere posse sicut oportet, ut ei iustificationis gratia conferatur, anathema sit.*

Neque Scotus usquam contrarium supponere videtur, ut perperam colligit Hiquæus in suo commentario 4. dist. 9. q. unica n. 46. ex hisce verbis Doctoris n. 2. *Si autem non sit negligentia crassa, puta quia præcessit examinatio sufficiens, & nullum occurrit peccatum, de quo non fuerit vel sit contritus & confessus prius, non peccat communicando, licet aliquid forte lateat vel traditum fiat oblivioni. Et infra: Dico, quod diligenti inquisitione facta secundum possibilitatem nostræ fragilitatis, & præmissa contritione & confessione, quantum videtur homini sufficere, si tunc communicat, non peccat: imò si quæ alia peccata lateant, per istud Sacramentum etiam remittuntur.*

Non facit mentionem (inquit Hiquæus) dispositionis per attritionem: ergo videtur supponere in eo casu absque attritione de peccato hominem justificari per Sacramentum Eucharistiæ. Subtilis profectò argumentatio! Ut quid meminisset attritionis, quando præcessit contritio & confessio?

Quin

10.

Et Apostolo
Petro Act. 2.

Scotus

11.
Nullibi
Scotus con-
trarium
supponit.